

Секція: Економіка, організація и управління підприємствами

ПЕСТОВСЬКА З.С.

*старший викладач кафедри міжнародних фінансів,
обліку та оподаткування
Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля
Дніпропетровськ, Україна*

КРЕДИТУВАННЯ ЯК СПОСІБ ПОКРИТТЯ ПОТОЧНИХ ФІНАНСОВИХ ПОТРЕБ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Роль машинобудування в економічному розвитку країни визначає його обслуговуюча функція в усіх міжгалузевих комплексах – паливно-енергетичному, агропромисловому, будівельному, лісовому; участь у територіальному поділі праці. На думку В.А. Ткаченка [1, с. 143], саме машинобудуванню належить ключова роль у прискоренні науково-технічного прогресу, переході до нової системи ринкових відносин, що нерозривно пов'язане з переходом до техніки останніх поколінь, нових технологій.

З теоретичної точки зору поточні фінансові потреби підприємства - це мінімальна сума грошових коштів, яку підприємству необхідно мати у своєму розпорядженні у певний момент часу для фінансового забезпечення своєї операційної діяльності [2, с. 307-310].

Фінансування поточної (сукупність різновидів виробничої, господарської, фінансової діяльності підприємства, яка не носить капітального та іншого довгострокового характеру) діяльності підприємства здійснюється в порядку фінансування його поточних фінансових потреб (ПФП).

Формування поточних фінансових потреб та їх фінансування здійснюються в процесі обороту грошових коштів. ПФП виступають як

потреба підприємства в короткострокових фінансових і кредитних ресурсах.

Для повного покриття ПФП необхідні достатні для цього оборотні кошти. Поточні фінансові потреби виступають як поточна потреба підприємства у власних і позикових оборотних коштах для фінансування поточної діяльності. Не ПФП виступають економічної та фінансової категорією, а оборотні кошти (оборотний капітал). Правильне розуміння розглянутих потреб безпосередньо пов'язане з грошовим обігом і природою функціонування двох споріднених фінансових категорій оборотного капіталу і оборотних коштів.

Поточні фінансові потреби підприємства визначаються грошовими витратами, мінімально необхідними для здійснення безперервної поточної фінансово-господарської діяльності підприємства. Але мінімальна потреба у власних оборотних коштах (оборотному капіталі) не дорівнює поточній фінансовій потребі в них - остання завжди більше. Для забезпечення необхідного додаткового фінансування оборотних коштів підприємства залучають короткострокові банківські кредити та інші поточні позикові джерела покриття додаткової потреби.

Анкетування досліджуваних машинобудівних підприємств Дніпропетровської області показало, що в жодного не існує окремого структурного підрозділу, відповідального за процес управління поточними фінансовими потребами відповідного підприємства, отже доцільним є введення до організаційної структури управління ПФП відповідного підрозділу або спеціаліста у цьому питанні.

На 4 підприємствах з 15 досліджуваних функції управління оборотним капіталом виконує відділ збуту, на трьох - відділ постачання, на 8 – бухгалтерія.

В ході анкетування з'ясовано, що в той час як цілі, програми та плани підприємств стосовно фінансування поточної діяльності,

підтримання ліквідності та рентабельності були зосереджені на майбутньому, система контролю була спрямована на минуле та реагувала на відхилення сьогоднішніх результатів від плану на поточний період. Це означає, що мета та оцінка результатів не завжди пов'язані між собою.

Щодо співвідношення власних та позичених коштів на досліджуваних підприємствах не виявлено ретельного аналізу оптимальності, а відповідно й будь-якого прогнозування цього співвідношення.

Важливим інструментом фінансування поточних фінансових потреб машинобудівних підприємств є банківське кредитування (табл. 1).

Таблиця 1

Кредитування банками реального сектору економіки України,
2002-2014 роки*[3]

Роки	Кредити всього, млн грн	Кредити реальному сектору, млн грн	Кредити реальному сектору до загального обсягу, %	Кредити у поточну діяльність, млн грн	Кредити до 1 року, млн грн	Кредити до 1 року у кредитах у поточну діяльність, %	Ставка по кредитам реальному сектору, % річних
2002	41199	3853	92,61	36 718	28 519	77,67	23,4
2003	67835	57403	84,62	55 361	34 382	62,11	18,7
2004	88579	71589	80,82	67 653	37 063	54,78	17,6
2005	143423	106078	73,96	96 357	47 028	48,81	16,9
2006	245230	160503	65,45	137 516	72 050	52,39	15,7
2007	426867	260476	61,02	217 271	107 921	49,67	14,7
2008	734022	443665	60,44	359 140	190 299	52,99	18,5
2009	723295	462215	63,90	373 759	199 323	53,33	20,6
2010	732823	500961	68,36	415 706	208 201	50,08	17,3
2011	801809	575545	71,78	484 243	251 298	51,89	17,0
2012	815142	605425	74,27	547194	296 547	54,19	14,8
2013	910782	691903	75,97	624914	358812	57,42	17,2
2014	1020667	778841	76,31	655245	339631	51,83	18,3

*Розраховано автором з використанням [3]

Крім того, підприємства застосовують для поточного фінансування серед чисельних кредитних продуктів банків (облік векселів, факторинг, форфейтинг, овердрафт) тільки короткострокові кредити (табл. 2): з 15 підприємств три жодного разу протягом досліджуваного періоду не

зверталися за короткостроковим кредитом до банків, рідко (1-4 рази за досліджуваний період) зверталися 4 підприємства, постійно, з тенденцією до збільшення заборгованості, - 6 підприємств.

Таблиця 2

Використання машинобудівними підприємствами
Дніпропетровської області векселів та короткострокового
банківського кредитування у 2002-2014 рр. (кількість років з
досліджуваного періоду)*

Назва підприємства	Короткострокові кредити банків (р.500 ф.1)	Наявність заборгованості за кредитами на 31.12.2014	Векселі отримані (р.150 ф.1)	Векселі надані (р.520 ф.1)
1. ПрАТ «Дніпровський завод «Алюмаш»	-	-	-	-
2. ПАТ "Верхньодніпровський машинобудівний завод"	2	+	-	2
3. ПАТ "Дніпропетровський агрегатний завод"	11	+	13	8
4. ПАТ "ДНІПРОВАЖМАШ"	12	+	10	7
5. ПАТ "Дніпроважпапірмаш ім. Артема"	6	-	10	13
6. ПАТ «Дніпропетровський завод з ремонту та будівництва пасажирських вагонів» (Дніпровагонрембуд)	13	+	-	3
7. ПАТ "Дніпропетровський завод прокатних валків" (ДЗПВ)	5	-	2	3
8. Державна холдингова компанія "Дніпровський машинобудівний завод" (ДХК ДМЗ)	10	-	9	2
9. ПАТ "Дніпрополімермаш"	2	-	7	13
10. ПАТ "Дніпропетровський стрілочний завод" («ДНСЗ»)	-	-	10	6
11. ДП «НВК «Електровозобудування»	13	+	1	-
12. ПрАТ "Дніпропетровський експериментальний механічний завод" («ДнЕМЗ»)	-	-	-	-
13. ПАТ "Павлоградський завод автоматичних ліній і машин" (ПАТ «Завод «Палмаш»)	12	+	10	2
14. ПАТ Завод "ПАВЛОГРАДХІММАШ"	2	-	4	6
15. ПАТ "Синельниківський ресорний завод" (ПАТ «СРЗ»)	3	-	3	3

*Складено автором за [4]

Якщо говорити про застосування комерційного кредитування шляхом надання або отримання векселів, то аналіз показав наступне (табл. 2): з 15 підприємств три жодного разу протягом досліджуваного періоду не розраховувалися з постачальниками за допомогою векселів, рідко (1-4 рази за досліджуваний період) надавали векселі 6 підприємств, постійно - 2 підприємства; з 15 підприємств 4 жодного разу протягом досліджуваного періоду не прийняли від покупців векселі, рідко (1-4 рази за досліджуваний період) приймали 4 підприємств, постійно - 6 підприємств (з них три – на невеликі суми 1-10 тис. грн).

Література

1. Ткаченко В.А. Теория проектирования больших самоуправляемых социально-экономических систем: науч.-концепт. альм. В 5 томах. – Д.: Монолит, 2013. – Том 1: Теоретические основы проектирования сложных самоуправляемых социально-экономических систем: монография / В.А. Ткаченко, Б.И. Холод, А.И. Щукин; под науч.ред. д.э.н., академика АЭН Украины, проф. В.А. Ткаченко. – 256 с.
2. Стоянова Е.С. Финансовый менеджмент. Учебник. – М.: Перспектива, 2001. – 489 с.
3. Офіційний сайт Національного банку України. Електронний ресурс. Режим доступу: www.bank.gov.ua.
4. Загальнодоступна інформаційна база даних НКЦПФР. Електронний ресурс. Режим доступу: www.smida.gov.ua.